

CRISTINA CALDERER

La solemne frivolitat de Milena Busquets

ÀLEX GUTIÉRREZ

L'esnobisme, la solemnitat, la pedanteria... tot això és, per a Milena Busquets, com l'aigua beneïda per a la nena de l'exorcista. Sis anys després de l'aclamada *També això passarà*, l'autora aprofundeix en l'autoficció amb una nova proposta, *Gemma* (en català a Anagrama), l'original en castellà a Anagrama), en què la lleugeresa plàcida de les diferents escenes amb prou feines dissimula una mar de fons tenyida per la pèrdua en general i la mort en particular. És

un llibre amb més tecla del que està disposat a admetre públicament.

El record de la mort prematura d'una amiga de la infància és la fràgil espina dorsal d'aquesta breu novel·la. La narradora en recorda una última conversa, al pati de l'escola, però al mateix temps dubta sobre si realment aquella vinyeta va succeir o és una de les capricioses fabricacions de la memòria. I, en tot cas, sobriu la persistent sensació que, en aquell tràngol, ella no va estar a l'altura: "Ens vam comportar com adults, no vam dir res del que pensàvem". Com si fos una novel·la de Patrick Modiano, *Gemma* ens fa acom-

GEMMA
MILENA BUSQUETS
AMSTERDAM /
ANAGRAMA
150 PÀG. / 16,50 €

panyar la protagonista en la persecució d'un fantasma pels equívocs camins del record. I ja se sap que els ectoplasmes fan de mal capturar.

Pel camí, la protagonista parla amb amigues amb qui ja no connecta de la mateixa manera, veu com marxen de vacances els seus dos fills amb els respectius pares, es desamora d'un nòvio actor... L'erosió, l'oblit i l'esvaniment són molt presents a les 150 pàgines escasses del llibre però, al mateix temps, Busquets esquiva de manera molt conscient el melodrama i s'escora cap a la lleugeresa. O, fins i tot, la frivolitat, que qualifica de "formidable ve-

hicle per a la intel·ligència i l'humor". I és amb aquest esperit que hi trobem mil i una afirmacions sobre el desig i l'amor, pronunciades amb el convenciment alegre dels contes morals d'Éric Rohmer. "No hi ha res tan difícil com fer riure un exnòvio quan encara t'estima", es lamenta, en un dels passatges.

Com ja succeïa a *També això passarà*, la força del llibre rau en l'atracció esmunyedissa que genera el personatge Milena Busquets –no se'n diu explícitament que la narradora sigui ella, però tot ho suggereix– per la seva desimboltura i, esclar, per la impossibilitat d'atrapar-lo (és a dir, de classificar-lo). Les seves visions sobre la dona, per exemple, desafien els corrents més ortodoxos del feminisme, com quan afirma que "el relliscós pendent de l'esnobisme podia ser gairebé tan perillós com el de la solemnitat, aquell defecte summament molest i masculí recentment adoptat amb gran entusiasme per algunes dones". O bé: "No havia aixecat mai, per inconsciència suposo, les fermes fronteres que altres persones erigien al voltant del seu cos. L'havia regalat sempre amb alegria i despreocupació. Era un país repetidament i feliçment envaït, impermeable a qualsevol politització o instrumentació, analfabet".

La Barcelona benestant

Una altra clau de *Gemma* és el retrat de certa Barcelona benestant. El Liceu Francès, el Club de Tennis Barcelona... són elements que situen la novel·la no tant en l'entorn geogràfic de l'Upper Diagonal, sinó en unes coordenades familiars i de classe determinades. És l'Upper West Side de Woody Allen, versió barcelonina: personatges que poden permetre's el luxe de celebrar la frivolitat mentre juguen a la comèdia d'amors i desamors. Es tracta d'una visió de la realitat passada pel filtre romàntic, esclar, i precisament per això resulta tan captivadora per al lector comú: les tribulacions dels personatges són tan abundades com inofensives. Aquest és un món de frases perfectes i personatges guapos, talentosos i, sobretot, lliures: és natural voler-s'hi arrambar una estona per sentir el seu escalf. Perquè, com diu la narradora, "la llibertat és un do, com la bellesa o el talent, gairebé mai es conquereix". ♦♦

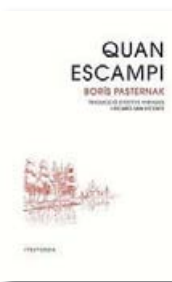
Camí tallat, fonda natura: la poesia de Pasternak

JORDI LLAVINA

Recordo una poesia de Borís Pasternak en què hi havia, en una taula, una espelma encesa. Cremava indifereent a tot, acariciant, amb la seva claror, la penombra de l'estança. Els versos, llegits fa més de trenta anys en la traducció de Boyan Marcoff i Marià Manent per a l'editorial Juventud (recuperada per Trapiello per a la col·lecció La Veleta), em van fer associar el poeta rus, autor de la novel·la *El doctor Jivago*, amb aquella flama constant de l'espelma. I, inconscientment, vaig identificar sempre més el vers de Pasternak

amb el consol d'un llum que crema. Aquest llibre, *Quan escampi*, publicat pòstumament el 1961, confirma la meva impressió.

Com explica Ivan García Sala, el prologuista, en el darrer tram de la seva vida el poeta les va passar molt magres. La repressió que el règim soviètic va exercir sobre ell fou diferent de la que va patir Òsip Mandelstam, posem per cas, però no va ser poca cosa. Va haver de renunciar, fins i tot, al premi Nobel per aquesta ofegosa ingerència del règim en tots els aspectes de la seva vida. I, tot i això, *Quan escampi* és un llibre que revela una filosofia plàcida del viure, ben avinguda amb la naturalesa i el que en podríem dir el cor de l'exis-

QUAN ESCAMPI
BORÍS PASTERNAK
EDICIONS DE 1984
TRADUCCIÓ
D'ESTEVE MIRALLES
I RICARD SAN VICENTE
192 PÀG. / 18,50 €

tència: "En tot voldria haver arribat / fins a l'essència". Com si el poeta hagués decidit diluir el soroll importat de la història que li havia tocat de viure en el silenci dels segles. L'acuitat de la seva mirada sovint fa pensar en Robert Frost. L'ànima se li torna una "fossa comuna". El temps és el concepte medullar de l'obra. En la poesia titulada *El premi Nobel* es refereix al "camí tallat que no em deixa sortir fora", una de les poques referències inequívokes al patiment personal que trobem en el llibre.

Un espai sagrat

Però al llarg de les diverses poesies l'autor advoca per allò que no està tan sotmès (o gens) al canvi, sem-

pre amatent a la terra, "ferma i fragant". Hi escolta les veus de la natura, i se'n fa ressò: la d'un rierol, per exemple, que "té una cosa i la vol dir". La naturalesa és un espai sagrat: el jo s'hi troba com "al ventre d'algun temple" –l'actitud és similar a la del Carles Riba de la cinquena elegia– i, a més, "és com amb els vitralls de les esglésies, / que hi copses, des de dins, l'eternitat" (aquest darrer vers em sembla que amaga una de les claus interpretatives de l'obra). Però el cosmos també té la capacitat de fer-se domèstic, d'entrar a la cuina i esdevenir aliment, com passa en el bell *Petjades en la neu*, en què el sol i la lluna es tornen clara d'ou i nata i tortell, respectivament. ♦♦